

תורה מה תהא עליה?!

ולגוף תמיהתו של רבי יהודה: **וכי אין אדם עשוי לקבל קידושין לבתו קטנה או נערה** [שהוא זכאי בקידושיה] **בעזרה!**? ועוד, וכי **אין אשה עשויה לעשות לה שלוח, לקבל קידושיה בעזרה!**? ועוד, הרי צריכים אנו לדון בדין זה בכגון שדחקה האשה ונכנסה לעזרה, וקיבלה שם קידושין מהחלק שמקדשי הקדשים, **מאי!**? (16)

תניא:

רבי יהודה אומר: כהן המקדש בחלקו, הרי זו מקודשת.

ורבי יוסי אומר: אינה מקודשת.

אמר רבי יוחנן: שניהם מקרא אחד דרשו: דכתיב בפרשת מתנות כהונה: **"וזה יהיה לך [לאהרן] מקדש הקדשים מן האש כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם!"**

רבי יהודה סבר: "לך", ולכל צרכיך, ואפילו לקדש בו את האשה.

ורבי יוסי סבר: חלקך יהיה כחלק הניתן לאש המזבח, מה החלק הניתן לאש, לאכילה של המזבח הוא ניתן, אף הוא — חלק

הכהנים — נמי לאכילה הוא ניתן, ולא לדבר אחר. (17)

אמר רבי יוחנן:

עמדו החכמים ונמנו, ורבו האומרים אינה גג-א מקודשת, וחזרו בהם המועטים ובכללם רבי יהודה, וגמרו כולם לאמר: **המקדש בחלקו, בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים, לא קידש.**

ואילו רב אמר: **עדיין היא מחלוקת, שלא נמנו, לא חזרו בהם המועטים, ולא גמרו את הדין.**

אמר אביי: כוותיה דרבי יוחנן מסתברא [מסתבר כדעת רבי יוחנן] שחזר בו רבי יהודה והודה שאינה מקודשת; דהא תניא:

א. בשר קדשי הקדשים מן הזבחים ומן העופות [מלבד עולה שהיא כולה כליל לה], ושיירי המנחות אחר קמיצתם, וחזה ושוק של שלמים, הם מתנות כהונה המתחלקים לאנשי בית אב שבמשמר העובד באותו יום.

ב. בתורה נזכרו בין מנחות הנדבה, מנחת מחבת ומנחת מרחשת, והם מיני כלים שאופים בהם את המנחה ואינה נאפית בתנור; המחבת אינה עמוקה והיא רחבה,

המקדש, וראה עוד שם.

17. בתוספות ישנים מוכח, שמעיקר הדין אף אם לא כתיב "מן האש", היה לנו לומר שאינו שלו לקדש בו את האשה, ורק משום שנאמר "לך" דמשמע שלך יהא, לכך הוצרך "מן האש" ללמד שאינו שלו; ולכן הקשו: לשתוק מ"לך", ושוב אין צריך "מן האש"; וראה ב"אילת השחר".

"תורה מה תהא עליה"; הלוא תראה, שגם כאן כתיב: "מה תהא עליה", ולא "מה יהא עליהן".

16. כתב ה"פני יהושע": נראה שודאי אף רבי יהודה ידע את תשובתו של רבי יוסי, אלא שמכל מקום הקפיד על סומכוס כיון שדחק ונכנס שלא ברשות היה סובר שהו צריך הלכה למעשה, וכל שכן שזה היום תחלת מעשיו לא היה לו לישאל דבר שאינו מצוי כלל אפילו לכשיבנה בית

ומתוך כך הסולת מתפשט בכולו, והאש שורפת את השמן שבה, והמנחה הנעשית בה קשה [מעשיה קשים]; ואילו המרחשת עמוקה היא וצרה, ומתוך כך המנחה הנעשית בה היא רכה, [מעשיה רכים].

ג. פעמים – כגון בשבועת העדות – שחייבה התורה קרבן חטאת המשתנה בהתאם לעושרו ועונו של המחווייב בה, והוא נקרא: "קרבן חטאת עולה ויורד"; וכך הוא דינו: אם עשיר הוא מביא קרבן מן הבהמה, ואם דל הוא מביא קרבן מן העוף, וברלי דלות מביא הוא מנחה.

מנין שאין חולקים הכהנים מנחות כנגד זבחים, כלומר: שיאמר כהן לחבירו: טול

אתה את חלקך מן המנחה, ואני אטול את חלקי מן הזבח, באותו ערך שנטלת מן המנחה; אלא יחלקו הכהנים את המנחות לכולם, ואת הזבחים לכולם? (1)

תלמוד לומר: "וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה. וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה [בלי שמן], לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ומשמע: במנחה עצמה יחלקו בני אהרן, ולא יחלקו מנחות כנגד זבחים.

יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים [בהמות הנזבחות בסכין], (2) משום שלא קמו תחתיהם בללות [אין מנחה עומדת במקום

ועוד היה אפשר לפרש, כי היות וודאי שאין אחד יכול לכפות את חבירו לחלוקה כזאת, אלא בהסכמה הם מחלקים באופן זה, [ראה "אילת השחר"], אם כן ודאי לא יסכימו לחלוק באופן אחר אלא כפי דמים. ואולם מרש"י ד"ה ספרא לכאורה משמע לא כן.

ב. אין להקשות: מאי נפקא מינה בכל פסוקים אלו, והרי מאחר שאנו דנים בהסכמה, וגם מוכח שאין כל כהן חייב לקחת את חלקו בקרבן, וכמו שמצינו בהמשך הסוגיא שהיו הצנועין מושכין את ידיהם מליקח חלק בלחם הפנים; אם כן, אם רוצים שני כהנים להחליף את חלקם, ימשוך זה את ידו מקרבן זה, וזה ימשוך את ידו מקרבן זה! ?

זה אינו, כי אם ימשוך האחד את ידו מקרבן אחד, כי אז ממילא יתחלק השאר בין כל שאר הכהנים, וכן ייעשה בקרבן השני, ואלו הלווא רוצים להחליף את חלקיהם, וזה אינם יכולים.

2. על פי רש"י, וכתב כן כדי לבאר את הטעם שהעופות אינם נקראים "זבחים", וכמו שאמר:

1. א. כתב רש"י: מנין שאין חולקים מנחות כנגד זבחים כפי דמים, והיינו שהפסוק בא להוציא שלא תהא החלוקה באופן שזה יטול קרבן אחד או מנחה אחת בערך מסוים וכנגדו יקח הכהן השני באותו ערך.

ויש לעיין, דהנה עיקר הפסוק בא למעט באיזה אופן תהא החלוקה [ואינו בא למעט שלא ימכרו זה לזה את חלקם, ראה "אילת השחר"], ולפי האמת שחולקים כל קרבן בפני עצמו, לכאורה אין חולקין כפי דמים, ואף שבאותו קרבן עצמו יש חלקים שהם שוים יותר ויש חלקים שהם שוים פחות, ואם כן למה פירש רש"י דלפי הסלקא דעתין היו חולקים בערך דמים! ?

והיה מקום לומר שלא פירש רש"י כן אלא בחלוקת מנחות כנגד זבחים, כי בזה אי אפשר לעשות חלוקה לפי מידה, כי אלו מיני קמחים ואלו מיני בשר, ואולי אף בעופות כנגד זבחים; אבל מנחת מחבת כנגד מנחת מרחשת שבא הכתוב למעט, בזה באמת אם היה אפשר לחלק כן, לא היינו אומרים שיחלקו דוקא כפי דמים.

יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים, משום שחללו – מליקת העופות – מעשיהם ביד [בצפורן], וחללו – שחיתת הזבחים – מעשיהם בבלי [בסכין]; אבל יחלקו מנחות כנגד מנחות, שחללו וחללו מעשיהם ביד [קמיצת המנחות נעשית באצבעות היד] –

לפיכך תלמוד לומר: "וכל מנחה בלולה בשמן לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", והזכרת "בלולה בשמן" מקרא מיותר הוא, ללמד שלא יחלקו מנחות כנגד מנחות.

יכול לא יחלקו מנחת מחבת כנגד מנחת מרחשת, ומנחת מרחשת כנגד מנחת מחבת, משום שזו – מנחת המרחשת – מעשיהם רכים [החלה הנעשית במרחשת שהיא כלי עמוק, רכה היא], וזו – החלה הנעשית במחבת, שהיא רחבה – מעשיהם קשים; אבל יחלקו מנחת מחבת זו כנגד מנחת מחבת אחרת, (4) או מנחת מרחשת שהביא ראובן כנגד מנחת מרחשת שהביא שמעון, שהרי הללו וחללו מעשיהם קשים, אי נמו הללו וחללו מעשיהם רכים –

הזבח כשהמביא הוא דל], שהרי הדל מביא קרבן מן העוף תחת הזבח, ובדלי דלות מביא מנחה תחת חטאת העוף, אבל יחלקו הכהנים מנחות כנגד עופות, שהרי קמו תחתיהן בדלי דלות?

לפיכך תלמוד לומר: "וכל נעשה במרחשת ... לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ולא הוצרכה התורה לפרט את מנחת המרחשת, ודי לו שהיה אומר: "וכל מנחה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ומקרא מיותר הוא, לרבות שלא יחלקו מנחות כנגד עופות.

יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות, ואף שקמים הם תחתיהם בדלי דלות, ומשום שחללו מיני דמים, וחללו מיני קמחים. אבל יחלקו עופות כנגד זבחים הקמים תחתיהם בדלות, שחללו וחללו מיני דמים –

לפיכך תלמוד לומר: "ועל מחבת ... לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ואף זה מקרא מיותר הוא, ואם אינו ענין למנחות כנגד זבחים (3) לפי שאינן מינן, שאלו מיני דמים ואלו מיני קמחים, תנהו ענין לזבחים ועופות.

ממשמעו, שהוא בא ללמד דין במנחה, והרי אף שכבר ידענו שאין חולקים מנחות כנגד זבחים וכנגד עופות, עדיין צריכים אנו ללמוד שלא יחלקו מנחות כנגד מנחות!?

4. כתב רש"י: "אבל יחלקו מחבת כנגד מחבת, טול אתה חלקי במנחת ראובן, ואני אטול חלקך במנחת שמעון"; ויש לדקדק, דהנה לשון רש"י בתחילת הענין הוא: "שאיין חולקים מנחות כנגד זבחים, כפי דמים, לומר: טול אתה מנחה ואני חזה ושוק, או בשר חטאת ואשם", ובפשוטו היה נראה שלכן לא הזכיר רש"י: "טול אתה חלקי",

יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים, אבל יחלקו מנחות כנגד עופות", ולזה פירש, שהוא משום ש"זבחים" משמע זבחה בסכין, ואילו העוף נמלק בצפורן.

3. נתבאר על פי רש"י; והוא הדין שהיה יכול לומר "ואם אינו ענין למנחות כנגד עופות". ויש מי שהעיר: למה כתב רש"י את הטעם "לפי שאינן מינן", היה לו לומר שכבר למדנו הן את מנחות כנגד זבחים והן את מנחות כנגד עופות ממקום אחר, וכמבואר בברייתא! ועוד העיר: מנין לנו להוציא את הפסוק

הקדשים, כך אין חולקים קרבן כנגד חברו בתודה שהיא קדשים קלים.

ולכך נאמר: "אישי כאחיו": כדי ללמד: אישי כהן חולק בקרבנות, ואפילו כהן בעל מום שאינו ראוי לעבודה, (6) ואין הקטן שאינו אישי חולק בקרבנות, ואפילו אם הוא תם.

ומברייתא זו יש להוכיח כרבי יוחנן בדעת רבי יהודה, שאין מקדשין את האשה לא בקדשי קדשים ולא בקדשים קלים:

שהרי סתם ספרא [תורת כהנים] — שם נשנית ברייתא זו — מני [מי הוא ששנה אותה]? הלא רבי יהודה היא, והוא הרי קאמר דלית בה דין חלוקה כלל, כלומר: שאין יכול כהן למכור את חלקו לחבירו; (7)

לפיכך תלמוד לומר: "וחרבה לכל בני אהרן תהיה אישי כאחיו", "וחרבה" קרא יתירא הוא; והוא הדין שכל קרבן חולקים אותו הכהנים, ואין חולקים קרבן כנגד חברו ואפילו אם זה וזה חטאת או שלמים.

יכול לא יחלקו קרבן כנגד חברו בקדשי הקדשים כמנחה, אבל יחלקו קרבן כנגד חברו בקדשים קלים, כי נאמר שבאלו יש לו זכיה, ויכול למכור חלקו בקרבן זה בשביל חלק בקרבן אחר — (5)

לפיכך תלמוד לומר: "וכל מנחה בלולה בשמן וחרובה לכל בני אהרן תהיה אישי כאחיו", וסמך ליה: "אם על תודה" שהיא קדשים קלים, ללמד: כשם שאין חולקין קרבן כנגד חברו במנחה שהיא קדשי

משום שאנו דנים לשנות את דין החלוקה ולא למכור את החלקים, ולא שייך בזה לשון "טול אתה חלקי"; אלא שאם כן יקשה, למה כתב כאן רש"י לשון "טול אתה חלקי"? וצריך לומר, שהחילוק הוא, כי באופן שהם מחלקים מנחה כנגד זבחים, אין כל החלק של זה בתמורה לחלקו של זה, שהרי החלוקה היא לפי דמים, ואין שויו של זה כשויו של זה, אבל כשמחלקים מחבת כנגד מחבת שערך שוה להם, בזה נקט רש"י לשון "טול אתה חלקי".

5. נתבאר על פי רש"י בסוגייתנו; ולתוספת ביאור: אין מקום לחלק בדין החלוקה בין קדשי קדשים לקדשים קלים, והחילוק הוא ביניהם רק שבקדשים קלים היה מקום לומר שיכול "למכור" את חלקו, אף אם בקדשי קדשים אינו יכול למכור את חלקו; ומה ששנינו: "יכול לא יחלקו בקדשי קדשים", היינו דממילא משמע נמי דבקדשי קדשים אינו יכול למכור את חלקו,

משום שאנו דנים לשנות את דין החלוקה ולא למכור את החלקים, ולא שייך בזה לשון "טול אתה חלקי"; אלא שאם כן יקשה, למה כתב כאן רש"י לשון "טול אתה חלקי"? וצריך לומר, שהחילוק הוא באופן שהם מחלקים מנחה כנגד זבחים, אין כל החלק של זה בתמורה לחלקו של זה, שהרי החלוקה היא לפי דמים, ואין שויו של זה כשויו של זה, אבל כשמחלקים מחבת כנגד מחבת שערך שוה להם, בזה נקט רש"י לשון "טול אתה חלקי".

6. כתב רש"י: "אפילו בעל מום: שאף הם היו מתלעים בעצים ומפשיטים ומנתחים ושוחטים" ומבואר שאף בעלי מומים זוכים משום שהם עושים איזה עבודה בקדשים, וחדוש הוא.

7. כן היא פשטות כוונת הגמרא, וכמו שכתב

5. נתבאר על פי רש"י בסוגייתנו; ולתוספת ביאור: אין מקום לחלק בדין החלוקה בין קדשי קדשים לקדשים קלים, והחילוק הוא ביניהם רק שבקדשים קלים היה מקום לומר שיכול "למכור" את חלקו, אף אם בקדשי קדשים אינו יכול למכור את חלקו; ומה ששנינו: "יכול לא יחלקו בקדשי קדשים", היינו דממילא משמע נמי דבקדשי קדשים אינו יכול למכור את חלקו,

6. כתב רש"י: "אפילו בעל מום: שאף הם היו מתלעים בעצים ומפשיטים ומנתחים ושוחטים" ומבואר שאף בעלי מומים זוכים משום שהם עושים איזה עבודה בקדשים, וחדוש הוא.

7. כן היא פשטות כוונת הגמרא, וכמו שכתב

ואם כן אף אינו יכול לקדש בו את האשה.⁽⁸⁾ **שמע מינה** כרבי יוחנן, שחזר בו רבי יהודה, והודה, שהמקדש בחלקו אינה מקודשת, בין בקדשי קדשים ובין בקדשים קלים.

אמר הקשה רבא: זכרב — הסובר שלא חזר בו רבי יהודה — **מי לא תניא** [האם לא שנינו ברייתא שיש להוכיח ממנה שרבי יהודה לא חזר בו]? **והתניא** גבי לחם הפנים:

[ומשום ד"אשם" קרייה רחמנא], מכל מקום אחר שבא לידו הרי הוא שלו לקדש בו את האשה, ומשום שנאמר בו "לך" [וכמו שהביא שם]!?

ותירץ: שבגזל הגר משמעות הכתוב הוא שיהיה שלך לכשיבוא לידך, ומשום שנאמר: "אשר ישיבו לך", "אבל הכא מקמיה דהדר ביה רבי יהודה כתיב "זוה יהיה לך מקודש הקדשים מן האש", משמע אפילו קודם חלוקה קרי ביה לך לכל צרכיך".

וראה "חידושי רבינו חיים הלוי" בהלכות בכורות, שכתב: **ואף על גב דבקדושין מייתי לה הגמרא להך ד"אין חולקין" גם לענין אחר שבאו לרשות כהן** [ואין מחלקים בזה כמו בגזל הגר בין קודם חלוקה לאחר חלוקה], היינו התם, **דאיכא תרי קראי, קרא ד"לך" וקרא ד"מן האש" וכמבואר בסוגיא שם**, [כוונתו צריכה ביאור, דקרא ד"לך" הוא ללמד שהיא שלו לקדש בו את האשה, ואילו הקושיא בסוגיא היא, מנין לנו שאינו שלו לקדש בו את האשה; גם קרא ד"מן האש" שהביא אינו מובן, שהרי מקרא זה רבי יוסי הוא שדרש לה, ומנין לנו שרבי יהודה הסובר שאין חולקים קדשים כנגד קדשים חזר בו לדרוש דרשה זו, דילמא אינו דורש, ואם כי אין חולקים קדשים כנגד קדשים מקרא ד"וכל מנחה וגו'", מכל מקום דרשינן "לך" שיהא שלו לקדש בו את האשה אחר שחלק, והוי דומיא ממש דגזל הגר, וצריך תלמוד].

ועוד כתב שם לחלק: "וגם היתה [בסוגייתנו] כיון דהויין קדשים [שלא כגזל הגר שאינו

ב"שיעורי רבי שמואל" אות תס, שאם תמצי לומר ששלו הוא, אם כן, למה לא יחלקו קרבן כנגד חבירו, שהרי שלו הוא, ואף שהפסוק עיקרו בא ללמד שמדיני החלוקה אין חולקים קרבן כנגד חבירו, מכל מקום יועיל בתורת מכירה או חליפין, [ויש לומר באופן אחר: הרי הוצרכנו פסוק מיוחד לקדשים קלים, וכמו שביאר רש"י: "דאית להו זכייה בגוייהו, ויכול למכור חלקו בקרבן זה בשביל זה", ומוכח שבכלל מיעוט הפסוק שאינו יכול למכור את חלקו].

ומיהו מלשון רש"י נראה שמבאר באופן אחר, שהרי כתב: "אלמא לית בה דין שאר חלוקות בעילוי דמים, ושמעינן מינה דלאו ממונו הוא אלא משולחן גבוה הוא דזכו", ולפי הביאור הנזכר, לשון רש"י אין לו מובן, [ומקורו של רש"י הוא מלשון הגמרא: "אלמא לית ביה דין חלוקה כלל], וצריך תלמוד; וראה **היטב** מה שכתב ה"חזון איש" הובא כאן בליקוטים הנדמ"ח.

8. ראיית הגמרא צריכה ביאור: הרי יש לומר, דהן אמת קודם שבא ליד הכהן אינו יכול למכור ולהחליף את חלקו, וכמו שלמדנו מהפסוקים ש"לא יחלקו מנחות כנגד זבחים", מכל מקום הרי יש לומר שאחר החלוקה משבא חלקו לידו, הרי הוא שלו לגמרי ואפילו לקדש בו אשה, וכדדריש רבי יהודה מ"לך"!!

ובתוספות הרא"ש הקשה כן, והביא דוגמא לזה מגזל הגר הניתן לכהנים של אנשי משמר, שאם כי אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר

ומשנין: לא כאשר אתה סבור לפרש, שהיה נותן לחבירו את חלקו במקום אחר כנגד חלק חבירו בלחם הפנים, אלא מאי "חולקים"? חוטפים זה את חלקו של חבירו, כלומר: לעולם החלוקה האמורה כאן אינה חלוקת לחם הפנים כנגד דבר אחר, אלא שהיו חולקים את לחם הפנים בינם לבין עצמם, שמא תאמר: מה תועלת יש להם בחלק קטן כזה, לא תיקשי, כי היו חוטפים את חלק חבריהם.

הכהנים הצנועים⁽⁹⁾ מושכין את ידיהם מליטול את חלקם בלחם הפנים, שהיה מגיע לכל אחד מעט [לאחר שנשתלחה בו מאירה אחר זמן שמעון הצדיק], ואילו הגרגרנים חולקים; וקא סלקא דעתין, שאין הכוונה לומר שהיו חולקים את לחם הפנים ביניהם, כי אין לחלק קטן כזה ערך אף לגרגרין, אלא שהיו "חולקין" באופן אחר, שהיה זה נוטל לחם הפנים, וזה נוטל דבר אחר כנגדו —

ושיטה זו היא כדעת רבי יהודה קודם חזרה, הרי שלא חזר בו רבי יהודה! (10)

וכדקתני סיפא שכך היו עושים:

"מכירה"; אם כן לכאורה צריכה הגמרא ביאור: דילמא תנא זה חולק בעיקר דין "חלוקה", וסובר שחולקין קדשים כנגד קדשים; [דהניחא אם עיקר דין חלוקה תליא בנידון אם הוא ממונו, אם כן בהכרח שתנא זה סובר שיש לכהנים דין ממון, מדסובר הוא שיש חלוקת קדשים כנגד קדשים, ומאחר שמצינו לרבי יהודה שסבר כן מתחילה, ודאי שכשיטתו הוא, ומוכח שלא חזר בו; אבל אם שני דינים הם, הרי שפיר יש לומר שחזר בו רבי יהודה, ותנא זה בעיקר דין חלוקה נחלק].

והביאור על פי שיטה זו הוא: שלא מסתבר לגמרא לומר, שיש מי שחולק על רבי יהודה בעיקר דין חלוקה, אם משום שלא מסתבר לחלוק בזה, אם משום שלא מצינו מי שיחלוק; ולכן מסתבר לגמרא, שאף הגרגרנים לא עשו כן מדין "חלוקה", אלא מדין "מכירה", ויש לסייע לזה, שאם באמת סובר תנא זה שאפשר לחלוק אף באופן זה, אם כן למה משכו הצנועים את ידיהם, יחלקו אף הם באופן אחר; אלא ודאי שמעיקר דין חלוקה לא היה מגיעם אלא מעט, ולא רצו הצנועין לעשות "מסחר", ולכן משכו את ידיהם; ומיהו לשון רש"י שכתב כאן

קדשים], אם כן גם לאחר חלוקה, אינו זוכה בהן יותר מזכות המשמר בכלל, ועל כן שפיר מיייתי לה הגמרא, דכיון דמעיקר לאו ממונו הוא, ממילא לא חשיב ממונו לאחר חלוקה"; וראה עוד מה שכתב ה"חזון איש" בביאור החילוק שבין גזל הגר לקדשים, הובאו דבריו בליקוטים הנדמ"ח, וראה עוד ב"אילת השחר".

9. מצינו במשנה [מעשר שני ה' ו] והובא בבבא קמא סח ב: "הצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות הללו", ופירש שם רש"י ד"צנועין" היינו בני אדם חסידים שרוצים לסלק ידי כל אדם מן העבירה, ולכאורה, אין ענין צנועין הנזכרים שם, לצנועים הנזכרים כאן.

10. לפי מה שנתבאר לעיל [על פי "שיעורי רבי שמואל"], שעיקר דין חלוקת קדשים כנגד קדשים אינה תלויה בנידון אם הוא ממונו או לא, כי זה הוא מדיני חלוקת קדשים, ומה שהוכיחה הגמרא ממה שאין חולקין לרבי יהודה, שאף אינו ממונו, היינו משום שאם ממונו הוא, דל "חלוקה" מכאן, ויעשו כן מדין

ומפרשינן טעמא דרבי מאיר שהוא סובר דלא קידש, משום דמעשר שני ממון גבוה הוא, ואין מקדשין בו את האשה: **מנא הני מילי שממון גבוה הוא?**

אמר פירש רב אחא בריה דרבא משמיה דגמרא [כך נקבעה בגמרא, ושגורה בפי בני בית המדרש]: דכתיב גבי מעשר שני: "וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא, קדש לה'. ואם גאול יגאל איש ממעשרו חמישיתו יוסף עליו", ללמד: "לה' הוא", ולא לקדש בו את האשה.

ומקשינן: הרי תרומת מעשר, דכתיב ביה: "בן תרימו גם אתם תרומת ה' מכל מעשרותיכם אשר תקחו מאת בני ישראל", ומכל מקום תנן לקמן נח א: המקדש בתרומות — ומשמע בין תרומה גדולה

מעשה באחד שחטף חלקו וחלק הברו, והיו קוראין אותו: "בן חמצן [חמסן]" עד יום מותו. (11)

אמר פירש רבה בר רב שילא: מאי קראה ש"חמצן" הוא לשון "חמסן"?

דכתיב: "אלהי פלטני מיד רשע, מבף מעול [מ"ם שבאית, ע"ן פתוחה, והו"ו בצירי] וחומין [חומס]".

רבה אמר מהבא יש ללמוד ש"חמצן" הוא לשון "חמסן": "למדו היטב, דרשו משפט, אשרו חמוין [החזיקו יד הנגול להצילו מיד עושקר]".

שנינו במשנה: מעשר שני: בין בשוגג בין במזיד לא קידש, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: שוגג לא קידש, מזיד קידש:

קדשים, הוא משום שאם לא כן אין לגרונים תועלת בלחם הפנים; והנה הרי זה פשוט שהצנועים כשהיו מושכים את ידיהם, לא נתכוונו שיעשה נותר, אלא על דעת שיאכלו הגרונים את חלקם, ובהכרח שסברה הגמרא מתחילה, שגם באופן זה אין די לגרונים, ואם כן אטו נאמר שעיקר תירוץ הגמרא הוא, שדי להם בחלק זה עם חלק הצנועין, הרי ודאי לא משמע כן; ועוד תיקשי: מה הוא לשון "חוטפין" והרי הצנועין משכו את ידיהם כדי שיקחו, ואין כאן חטיפה!?

והביאור הוא, דמתחילה היתה סבורה הגמרא שהצנועים היו מושכים את ידיהם, והגרונים היו חולקים את כל לחם הפנים ביניהם, [שכך הוא הדין כשאחד מבני משמר אינו רוצה לחלוק, וכפי שנתבאר בהערה לעיל]; ועל זה מיישבת הגמרא, שלא היו עושים כן, אלא היו "חוטפים", שהיה הגרן האלים שמביניהם

"אלמא אית בהו דין חלוקה", מוכיח שלא כפירוש זה, [וכאשר נתבאר גם לעיל מלשון רש"י שהוא מפרש באופן אחר את כל הענין].

11. כתב בתוספות הרא"ש: "ואף על גב דמשמע שרובן לא היו עושים כן, אלא אותו לבדו עשה, היינו לפי שחטף חלק גרן כמותו, אבל אחרים היו חוטפים חלק הצנועים שהיו מושכים את ידיהם, [וכן פירשו התוספות]; אי נמי, כשהיה חבירו מקפיד, היה החוטף נקרא חמצן, אלא פעמים שלא היו מקפידים, אלא היה מניחו ליטול במקום זה, והוא נוטל במקום אחר, ולא בתורת חלוקה, שלא היה קונה לא זה ולא זה בתורת "חלקו", אלא מדעתם היו עושים דבר זה, ולא בתורת חלוקה.

ויש להוסיף ביאור בתירוץ הראשון; דלכאורה קשה, שהרי פירש רש"י, שכל מה שנדחקו לפרש שהיו חולקים קדשים כנגד

ומשנינן: משום **דלא כתיב ביה** — ביובל — "לה"; כלומר: רק גבי מעשר שני שנאמר בו גם "קדש" וגם "לה", הוא דאין מקדשין בו, אבל בחלה שלא נאמר בה "קדש", ובשביעית שאם כי נאמר בה "קדש" לא נאמר בה "לה", מקדשין בפירותיה את האשה.

ואכתי מקשינן: **והרי תרומה דכתיב בה**: "קדש ישראל לה' ראשית תבואתו [כתרומה הם לו]", ומכל מקום **תנן: המקדש בתרומות מקודשת**; הרי שאם כי נאמר בתרומה "קדש", ונאמר בה גם "לה", מכל מקום מקדשין בה את האשה?!

ומשנינן: **ההוא "קדש לה" בישראל כתיב**, ולא נאמר: "ראשית תבואתו קדש לה", תאמר במעשר שני, שעליו נאמר: "לה" הוא קדש לה".

ואכתי מקשינן: מה בכך שאין הפסוק קורא ג-ב את ראשית התבואה "קדש לה", והרי **לאו ממילא שמעת מינה** דהתרומה היא "קדש לה", שהרי השוה הכתוב את ישראל ל"ראשית תבואתו"?!

ובין תרומת מעשר — **מקודשת**, הרי שאין די במה שהוא נקרא "תרומת ה'" כדי שלא יקדשו בו את האשה! (12)

ומשנינן: שאני תרומת מעשר **דלא כתיב ביה** "לה" כמו במעשר שני, אלא "תרומת ה'" [בלא למ"ד] כתיב, ואין משמעות הלשון שתהא התרומת לה' ולא לו, אלא שתרומת ה' שציוה עליה היא.

ואכתי מקשינן: **והרי חלה, דכתיב בה**: "מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה", ומכל מקום **תנן: המקדש בתרומות** — כל תרומות במשמע, ואף חלה שנקראת "תרומה" (13) — **מקודשת!?**

ומשנינן: משום **דלא כתיב ביה** בחלה "קדש", תאמר במעשר שני שנאמר בו "לה" הוא קודש לה".

קא סלקא דעתין, שהעיקר תלוי רק במה שהמעשר נקרא "קדש", ולפיכך מקשינן: **והרי שביעית דכתיב בה: (14) "ויובל הוא** [היא, קרי] **קדש תהיה לכם** —

ומכל מקום **תנן: המקדש בפירות שביעית מקודשת!?** (15)

תתנו לה' חרומה".

14. כלומר: נאמר כן ביובל, ושביעית ויובל שוים, שהרי שניהם אסורים בחרישה וזריעה, והכתוב הקישן, ריטב"א.

15. אין משנה בלשון זו, אלא שעל המשנה דלעיל נב גבי מעשה דחמש נשים, אמר רב [לעיל נב א]: "שמע מינה: המקדש בפירות שביעית מקודשת", ולזה כוונת הגמרא.

לוקח כמה וכמה חלקים ממה שהותירו הצנועים, ובזה אכן היה די לו.

12. פירושו: והרי סתם משנה רבי מאיר היא.

13. ברש"י הביא ראיה, דחלה נמי תרומה היא, מן הפסוק [במדבר טו כא]: "מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה"; ובאמת כבר בפסוק כ מצינו: "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה", אלא שהביא רש"י את אותו הפסוק שאנו עוסקים בו, דהיינו: "מראשית עריסותיכם